

בְּיָמֵינוּ בְּפִי הַיְיָ בְּיָמֵינוּ

1

שקלים' ה'ל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת בשבת קורין בפרשת צרה אדומה בברייתא החדשה הזה לכם בתמישית תורין לכסדרן לכל מפסיקין בראשי חדישים בתנוכה ובפורים בתעניות ובמעמדות וביוה"כ:

מחנה מסכת מנחות

א"ל אחשורוש הואיל

15

ואתה מבקש לקחתם ממני, אם אותם היהודים שהם נשכימים ואומרים (דברים ו, ד) ה' אלקינו ה' אחד, איני מוכרן לך, שהם פקדון בידך, ומתיירא אני שלא יעשה לי כשם שעשה לפרעה ולסיחון ולעוג ולשלשים ואחר מלכים ולסיסרא וליבין ולסנחריב, זכור אני מה שעשה לנבוכדנצר שהחריב את ביתו, שנתענה עם כל חיה ועם כל בהמה, וכן לבלשצר, ועליהם הכתוב אומר (איוב יב, יג) משגיא לגוים ויאבדם, אף אני קשה לי, א"ל המזי אמת הן כל הדברים שאמרת, שהיו בזמי שהקב"ה רצוי להם, אבל עכשיו שנחרב ביתו ומקדשו הוא כעוס עליהם, א"ל אני סוכך לך חשבון ס' ריבוא, כשיצאו ממצרים נתנו ס' ריבוא בקע לגלגלת, והרי עולה מבקע לגלגלת עשרת אלפים ככר כסף, ובשביל שהם שוקלין להקב"ה אני שוקל לך, לכך נאמר ועשרת אלפים ככר כסף.

מפני זה יצאנו מצרים

הוא אחשורוש, אשר בימיו נאמר

16

(ישעיה נב, ג) חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו, ד"א שבימיו היו דומין ישראל ליונה שעוברת על פי השוכך ולא היתה יכולה ליכנס, מפני הנחש שהיה בפנים, ולצאת אינה יכולה מפני שהנץ עומד מבחוץ, כך היו ישראל אומרים, אם נברח למדינות רחוקות, כבר כתב עלינו המן לארבע רוחות העולם להשמיד להרוג ולאבד (להלן ג, יג), אם נהיה בשושן הבירה, כבר אנו מסורין בידם, לקיים מה שאמר משה (דברים כח, טו) והיו חייך תלואים לך מנגד

17

נברא יהלל יה. וכי עד עכשו עתידה אומה אחרת להבראות שהוא אביר ועם נברא, אלא א"ר יהודה בר' סיסון זה דורו של מרדכי שנברא בריה תרשה

הקב"ה שיענינו

בהיותם כל

18

בימים ההם, זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השרת מדדין פיתקין (כמי שמודיע תרעומתו למלך ע"י הטלת כתב תרעומת לפניו. יפ"ע) לפני הקב"ה, שהיו אומרים לפניו, רבש"ע בית המקדש חרב (ע"פ מאמרו שביטל מלאכת ביהמ"ק. שם) ורשע זה יושב ועושה מרזיחין, אמר להם תנו ימים כנגד ימים, הה"ד (נחמיה יג, טו) בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת וגו' (דבימים ההם הכא יתירא הוא וכו') להכי קאמר דלדרשא אתא לרמוז על חלול שבת שנאמר בו בימים ההם ראיתי וגו', שבעון זה ניתנה שלוחה לאחשורוש.

מפני זה יצאנו מצרים

אין גאורג' יי אלהינו בעולם הזה. ואין זולתה מלכנו לחיי העולם הבא: אפם בקרף גואלנו לימות המשיח. ואין דומה לך מושיענו לתחת הממים:

2

גאורג' גור

ויאמר יהוה אל-משה כתב זאת וקרוין בפסוק ושים באזני יהושע כ"י-מחה אמתה את-זכר עמלק מתחת השמים: ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסיו: ויאמר כ"י-ד על-כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מדר דר:

3

פסוק קטן

נאמר "כסא". ואף השם נחלק לחציו. נשבע²⁵ הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם²⁶ עד שימחה שמו של עמלק²⁷ כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם

4

ה' (מ)

ורץ להביא בן בקר וברח לפניו בן הבקר ונכנסם למערת הסכפלה ונכנס אחריו שם, ומצא שם אדם וחזה שוכבים על הסמות וישנים ונרוח דולקין עליהם וריח טוב עליהם כריח נוחות למיכך חמר. את מערת הסכפלה לאחוזת קבר.

5

פירי בכני גאורג'

ראו עתה כי אני הוא לט אני אמת ואחיה ואין מירי מציל:

ואין אלהים עמדי מחצתי ואני ארפא

6

7

פסוק האזינו

ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד-כוש שבבע א ועשרים ומאה מדינה: בימים ההם כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל-שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו: בהקראתו את-עשר כבוד מלכותו ואת-יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום: ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד-קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך:

8

מנחה אסתר

בימים ההם כשבת המלך (משמע בתחילת מלכותו), וכתיב בתריה בשנת שלש למלכו, אמר רבא מאי כשבת, לאחר שנתישבה דעתו (שמתחילה היה דואג, שיצאו ישראל מתחת ידו, כשיגמרו שבעים שנה לגלות בבל, ועכשיו נתישבה דעתו), אמר בלשצר חשב וטעה, אנא חשיבנא ולא טעינא,

9

מנחה אסתר

ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם-אחד מפור ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל-עם ואת-דתי המלך אינם עשים ולמלך אין-שוה להניחם: אם-על-המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים ככר-כסף אשקול על-ידי עשי המלאכה להביא אל-גני המלך: ויסר המלך את-טבעתו מעל ידו ונתנה להמן בן-המדתא האגני צרר היהודים: ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך:

מנחה אסתר

ביום השביעי

29

כטוב לבי המלך בגין אמר למהומן בנתא חרבונא בגתא ואבגתא
ותר וכרפס שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך אחשורוש:
להביא את ושותי המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים
והשרים את יפיה כיוטבת מראה היא: ותמאן המלכה ושתה לבוא
בדבר המלך אשר בגד הסריסים ויקצף המלך מאד ותמתו בצרה

מנחת אברהם

אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן
כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז
[כדור] אנוש מוחלץ לו שנאמר אשרי אנוש ישיב
יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא
מוחל לו אמר רבי יהודה אמר רב אלמלי שמרו
ישראל שבת ראשונה לא שלמה בהן
אומה ולשון שנאמר ויהי ביום השביעי יצא
מן העם ללקוט וכתוב בתריה ויבא עמלק

מנחת אברהם

והענין, שאמרו במדרש שכל מקום שנאמר מלך

סתם זה הקב"ה, וע"ז קשה להו' אטו על האידנא לא טב לב המלך ביין, פ"י כי ודאי אין הנאה
להקב"ה בינים¹⁰⁰, [ומ"ש האידנא שכתוב יטוב לב המלך יותר משאר ימים] ומשני
דהאידנא שבת היה [ולאו איינם קאי אלא] טוב לב המלך ביין של ישראל, שאוכלים
ושותים ועוסקים בדברי תורה, אבל באומות העולם אוכלים ושותים ועוסקים בדברי תיפלות
ואין להקב"ה הנאה מהם כלל, ואף בסעודתו של אותו רשע הללו אומרים פרסיות נאות והללו
אומרים מדיות נאות כו', והיינו מפני ששותי עשתה משתה לנשים בבית המלכות והיה כל
אחד שומע קול אשתו, והיינו מדברין אודות נשותיהן:

מנחת אברהם

שבמדה שאדם מודד

ה מודדין לו, מלמד שהיתה ושתי הרשעה
ביאה בנות ישראל, ומפשיטן ערומות ועושה
הן מלאכה בשבת, [לפיכך נגזר עליה שתשחט
דומה כשבת], היינו דכתיב (להלן ב, א) אחד
דברים האלה כשוך חמת המלך אחשורוש זכר
ת ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה,
שם שעשתה כך נגזר עליה.

ויאמר יהוה אל משה עד אנה מאנתם

לשמר מצותי ותורת: ראו כ"י יהוה נתן לכם השבת על"כן הוא
נתן לכם ביום הששי לחם ימים שבו איש תחתיו אל יצא איש
ממקומו ביום השביעי: וישבתו העם ביום השביעי: ויקראו בית ל לא
ישראל את שמו מן והוא כ"רע גדל לכן וטעמו כצפיחת בדבש:

מנחת אברהם

ויתטב הנצרה

בעיניו ותשא חסד לפניו ויבהל את המרוקיה ואת מנותה לתת
לה ואת שבע הנערות הראיות לתת להן מלך וישנה
ואת הנערותיה לטוב בית הנשים:

(מו) היושבת כננים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. רבי נתן
בשם רבי אהא אמר למלך שבועם על עבדיו והבשן בבית קולין. מה
עשה המלך נמל כל קצרקמין שלו ועבדיו והלך לשמוע מה היו מן הן
אומרים שמע שהיו אומרים אדונינו המלך הוא שבתנו הוא היינו. אל
נחסר לאדונינו המלך לעולם. אמר להם בני הנביוהו קולכם כדי שישמעו
חברים שעל נביכם. כך אע"פ שישראל עוסקין במלאכתן כל ששת ימים.
ביום השבת משכימים ובאים לבית הכנסת וקורין ק"ש ועוברין לפני
התיבה וקורין בתורה ומפטירין כנביא. והקב"ה אומר להם. בני הנביוהו
קולכם כדי שישמעו חברים. ואין חברים אלא מה"ש. כ"י ותנו דעתכם שלא
תשנאו זה את זה. ולא תקנאו זה את זה. ולא תחרהרו זה עם זה. ולא
תביישו זה לזה. שלא יאמרו מה"ש לפניו. רבש"ע תורה שנתת להם לישראל
אין עוסקי בה. והרי איבה וקנאה ושנאה ותחרות בניהם ואתם מקיימים
אותה בשלום. בר קפרא אמר למה קרא למה"ש חברים. לפי שאין ביניהם
איבה וקנאה ושנאה ותחרות ומינות ופלונית דברים.

מנחת אברהם

ובתרגום: קדמאה בחד בשבתא דוקעיתא בתרין בשבתא
גנוניתא כתלת בשבתא נהוריתא בארבע בשבתא רוחשיתא
בחמש בשבתא חורפיתא בשבתא רגועיתא כיומא
דשבתא.

יב א"ר לוי אם משמרים

ישראל את השבת כראוי אמילו יום אחד בן דוד בא. למה שהיא
שקולה כנגד כל המצות. וכה"א (הגליס טז) כי הוא אלהינו ואנחנו עם
מרעיתו וצאן ידו (כ"י) היום אם בקולו תשמעו. א"ר יוחנן אמר
הקב"ה לישראל אע"פ שנתתי קצבה לקץ שיבא בין עושין תשובה
בין שאין עושין בעונתה היא באה. אם עושין תשובה אמילו יום
אחד אני מביא אותה שלא בעונתה. הוי היום אם בקולו תשמעו:
וכשם שמצינו שעל כל המצות בן דוד בא. על שמירת יום אחד
של שבת בן דוד בא. לפי שהשבת שקולה כנגד כל המצות.

מנחת אברהם

והמשמשת לפניה ביום ראשון קראה שמה
חולתא, לשון התחלה. כענין
[בראשית י ח] הוא החל להיות גבר בארץ.
ושל יום השני רוקעיתא. על שם מה שנברא
ביום השני, והוא הרקיע.
ושל יום השלישי קראה גנוניתא. על שם מה
שנברא בו, והוא הדשא הארץ עשב מוריע ורע
ועץ עושה פרי, והוא כעין גן אשר בו מיני דשאים
ואילנות, וגנוניתא כמו גננית כלומר בעלת הגן.
ושל יום רביעי קראה נהוריתא. כי בו נתלו
המאורות.

נאמר (נמטיה ט) ועל דר סיני ירדת ודברת עמהם.
מה כתיב אהריו ואת שבת קדשך (כ"י) הודעת להם. אמר להם
הקב"ה לישראל אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאלו
שמרתם כל המצות שבתורה ואם חללתם אותה מעלה אני עליכם
כאלו חללתם כל המצות. וכן הוא אומר (ישעי ט) שומר שבת
מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. בעת שאדם שומר את השבת
גור גזירה והקב"ה מקיימה שנאמר (סס ט) אם תשיב משבת
רגלך. מה כתיב אחריו (כ"י) או תתענג על ה'. כמה דתימא
(הגליס לו) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך. ולא עוד אלא
כל מה שאתה אוכל בעולם הזה אינו אלא מן הפירות. (כ"י) אבל
הקרן קיימת לך לעוה"ב שנאמר (ישעי כח) והאכלתיך נחלת יעקב
אביך כי פי ה' דבר:

מנחת אברהם

ושל יום חמישי קראה רחושיתא. על שם
ישרצו המים ותרנמו ירחשון מיא והדבר מבואר.
ושל יום ששי שמה חורפיתא. וכיארור
ממהרת. כהא דאמרינן בגמרא [סנהדרין ע:] דאמר
להו ר' חייא בר אבא לבנוי אחריפו עולו אחריפו
פוקו, פ"י מהרו. ולפי דאמרינן בגמרא [שבת קיז:]
אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת
שנאמר [שמות טז ה] והיה ביום הששי והכינו
את אשר יביאו והכינו לאלתר